

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „PETRU MAIOR“

REGHINUL CULTURAL STUDII ȘI ARTICOLE

V

COORDONATORI:

Dr. GRIGORE PLOEȘTEANU și prof. MARIN ȘARA

REGHIN
2001

STUDENTŢI ROMÂNII DIN REGHIN ŞI LOCALITĂŢILE APROPIATE LA UNIVERSITĂŢI DIN EUROPA CENTRALĂ ŞI DE VEST (1867-1919)

Dr. Cornel Sigmirean

O incursiune în istoria formării intelectualităţii româneşti din Transilvania în epoca modernă evidenţiază rolul important pe care oraşul Reghin şi localităţile din împrejurimile sale l-au reprezentat în promovarea unor mari învăţaţi, intelectuali de prestigiu în cultura română, formaţi în universităţile din Europa Centrală şi de Vest¹.

Ecourile peste ani ale activităţii cultural-religioase a lui Petru Maior la Reghin şi Gurghiu la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, activitatea **Astreii** în zonă, impactul cultural al unor fundaţii de stipendii, ridicarea economică a unei pături înstărite de ţărani în lumea satului şi a unei mici burghezii româneşti la Reghin, viaţa culturală, în general, animată de elita românească de aici (avocaţi, medici, profesori, învăţători) au creat un climat încurajator pentru frecventarea cursurilor universitare de către foarte mulţi tineri români reghineni.

Astfel, în perioada 1867-1919, pe baza reconstituirilor noastre, din oraşul Reghin şi din localităţile apropiate, 50 de tineri români au urmat studii universitare². Numărul lor este posibil să fie mai mare, noi cercetări vor putea întregi lista intelectualilor reghineni cu studii universitare sau chiar adăuga noi date la biografia formării lor intelectuale.

Din cei 50 de studenţi reghineni, 20 au urmat facultatea de drept şi ştiinţe politice, 12 medicina, 10 facultatea de litere şi filozofie, 4 politehnica, 2 silvicultura şi 2 teologia.

Ca orașe universitare, majoritatea au preferat Clujul, mai aproape, mai accesibil, unde în 1872 s-a deschis Universitatea „Francisc Iosif”, la care au studiat 36 de viitori intelectuali români din Reghin și din satele apropiate; 10 au studiat la Budapesta, 4 la Viena, 5 la Graz, câte 2 la Leipzig, München și Schemniz (azi Banská Štiavnica în Slovacia) și câte unul la Sibiu, Oradea, Praga, Berlin și Göttingen.

Menționăm, însă, că 11 dintre cei înregistrați de noi au frecventat două sau chiar mai multe universități în timpul studiilor: Ioan Neamțiu și Victor Bogdan dreptul la Cluj și Budapesta, Petru Lupu (Al. Farcaș) dreptul la Sibiu și Cluj și politehnica la Graz, Virgil Onițiu facultatea de litere și filosofie de la Viena și Budapesta, Ioan Iosif Șchiopu (Sceopul) politehnica la München și dreptul la Oradea și Cluj, medicii Vasile Pop și Eugen Nicoară la Cluj și Budapesta, iar Aurel Neagoș la Budapesta și Graz, inginerul Augustin Maior la Budapesta, Viena, München și Göttingen, medicul Emil Ternoveanu dreptul la Cluj și medicina la Budapesta, Teodor Ceotea filosofia la Graz și Viena.

Ca origine socială, majoritatea provin din familii de agricultori și preoți.

Mai precis, la 37 dintre intelectualii reghineni cu studii la universitățile din Europa Centrală și de Vest, cărora am reușit să le stabilim ocupația părinților, sau a susținătorilor legali, situația socială a familiei se prezintă astfel: 15 agricultori (6 erau mari proprietari), 9 preoți, 2 comercianți, 2 medici, 3 învățători, 2 juriști, 2 profesori și 2 funcționari. Familii cu venituri în cele mai multe cazuri modeste, care și-au putut susține fiii la universități cu ajutorul burselor acordate de o serie de fundații, cum au fost fundațiile: „Emanuil Gojdu”, „Fr. Iosif”, „Moga”, (administrate de biserica ortodoxă), „Simion Romanțai”, „Ferdinand Hirsch”, Alexandru St. Șuluțiu” și „Constantin Alutan” (administrate de biserica greco-catolică), din Fondurile grănicerești de stipendii de la Năsăud (în cazul celor din Deda și Rușii Munți) și din partea Societății „Transilvania”, printre bursierii căreia s-a numărat și Iosif Șchiopul.

Astfel, prin contribuția familiilor și a fundațiilor de stipendii - așa cum am mai menționat - 50 de intelectuali români proveniți din zona

Reghinului au studiat la universități din Europa Centrală și de Vest, unii dintre ei încununându-și studiile cu doctorate, afirmându-se mai târziu ca prestigioși oameni de cultură și de știință.

1. BOGDAN FLORIAN, greco-catolic, n. 1876, Fărăgău, comitatul Cojocna, studii universitare la Facultatea de Inginerie Generală a Universității Tehnice Regale Maghiare din Budapesta, 1895/96, 1896/97, 1897/98, 1998/99.

2. BOGDAN VICTOR, greco-catolic, n. 15.07.1887, Fărăgău, comitatul Cojocna, fiul lui Ioan - mare proprietar de pământ, absolvent al Gimnaziului Superior Reformat Târgu-Mureș studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1909/10 sem.1, 1910/11, 1911/12, 1912/13; 15.12.1916 - Doctorat în Științe Juridice la Universitatea Regală Maghiară Budapesta.

3. BUTNAR IACOB, greco-catolic, n. 1858, Sufseni, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Ion - agricultor, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1881/82, 1882/83, 1883/84, 1884/85, 1888/89 se.1.

4. CEONTEA TEODOR, n. 1846, Deda, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Ioan, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic din Blaj, studii universitare la Facultatea de Filosofie a Universității din Graz: 1870/71, 1871/72, 1872/73 și la Facultatea de Filosofie a Universității din Viena, 1873/74, 1874/75, 1875/76.

5. COSTIN TRAIAN, greco-catolic, n. 1898, Hodac, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Daniel - comerciant, absolvent al Gimnaziului Superior Fundațional Năsăud, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj, 1917/18, sem.1 și Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif” din Cluj 1918/19.

6. DUMBRAVĂ TEODOR, n. Rușii Munți, comitatul Mureș-Turda, Bursă grănicerească Năsăud, studii universitare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Viena: 1863/64, 1864/65, 1865/66.

7. DUMBRAVĂ VAZUL (VASILE), greco-catolic, n. 1859, Reghin, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Vasile - profesor, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Beiuș, studii universitare la Facultatea de Matematică și Științe Naturale a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1881/82, 1882/83, 1883/84 sem.1 și la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif”: 1883/84 sem.2.

8. FLORE DUMITRU, ortodox, n. 15.10.1886, Hodac, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Flore - mic proprietar, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Beiuș, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1906/07, 1907/08, 1908/09, 1909/10, 1911/12.

9. GHIDIU ADRIAN, n. 15 ian. 1849, Deda, comitatul Mureș-Turda, studii universitare Facultatea de Teologie a Universității „Alma Lipsia” din Leipzig: 1874/75, 1875/76, 1876/77, 1877/78.

10. GRECU IULIU, greco-catolic, n. 1862, Reghin, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Petru - comerciant, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, Bursă „Simion Romanțai”, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1881/82, 1882/83, 1883/84.

11. HARȘIA IOAN, greco-catolic, n. 1871, Milășel, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Elizeus - mare proprietar, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1891/92, 1892/93, 1894/95, 05.02.1898 - Doctorat în Științe Juridice.

12. HARȘIA IUSTINIAN, greco-catolic, n. 27.12.1869, Milășel, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Elizeus - mare proprietar, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, Bursă „Alexandru St. Șuluțiu”, studii universitare la Facultatea de Filosofie, Limbi și Istorie a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1893/94, 1894/95, 1895/96.

13. LUP LEON, ortodox, n. 16.10.1896, Hodac, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Zacharias - preot, absolvent al Gimnaziului Superior Fundațional Năsăud, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1918/19 sem.2.

14. LUPU IOAN, ortodox, n. 6 mai 1866, Hodac, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Vasile - mare proprietar, absolvent al Gimnaziului Superior Ortodox Brașov, studii universitare la Secția de Silvicultură a Academiei de Minerit și Silvicultură din Schemnitz: 1901/02, 1902/03, 1903/04.

15. LUPU AL. FARCAȘ PETRU, ortodox, n. 1860, Hodac, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Simion - silvicultor, studii universitare la Academia de Drept din Sibiu: 1882/83; Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1883/84, 1884/85, 1885/86, 1886/87; a studiat și la Politehnica din Graz.

16. MAIOR AUGUSTIN, greco-catolic, n. 1882, Reghin, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Gheorghe-învățător, Bursă „Simion Romanțai”, studii universitare la Secția de Inginerie Generală a Universității Tehnice Regale Budapesta: 1900/01. A mai studiat și la Viena, München și Göttingen.

17. MAIOR IULIU, greco-catolic, n. 13 iul. 1886, Reghin, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Gheorghe-învățător, absolvent al Gimnaziului Superior Romano-Catolic Târgu Mureș, studii universitare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității Regale Maghiare Budapesta: 1909/10, 1910/11, 1911/12.

18. MANCZA TEODOR, greco-catolic, n. 1853, Reghin, comitatul Mureș-Turda, absolvent al Gimnaziului Superior Romano-Catolic Cluj, studii universitare la Facultatea de Matematică și Științe Naturale a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1873/74.

19. MARINOVITZ MIHAI, greco-catolic, n. 17.12.1886, Fărăgău, comitatul Cojocna, fiul lui Eugen - mare proprietar de pământ, absolvent al Gimnaziului Superior Romano-Catolic Târgu Mureș, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1907/08, 1909/10, 1911/12; 06.06.1914-Doctorat în Științe Juridice.

20. MÂNDRESCU SIMION, n. 1868, Râpa de Jos, comitatul Mureș-Turda, studii universitare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității „Fr. Wilhelm” din Berlin; 1905 - Doctorat. A studiat și la Universitatea din București.

21. MOLDOVAN MIHAI, ortodox, n. 23.04.1879, Frunzeni, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Ioan - agricultor, Bursă „Emanuil Gojdu“, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj; 1901/02, 1902/03, 1903/04, 1904/05, 31.10.1908 - Doctorat în Științe Juridice.

22. NEAMȚIU IOAN, greco-catolic, n. 8 septembrie 1869, Apalina, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Petru-agricultor, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ Cluj: 1890/91, 1891/92 și Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității Regale Maghiare din Budapesta: 1893/94; 28.05.1896- Doctorat în Științe Juridice.

23. NEAGOȘ AUREL, greco-catolic, n. 20 septembrie 1886, Deda, comitatul Mureș-Turda, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, Bursă grănicerească Năsăud, studii universitare la Universitatea Regală Maghiară din Budapesta: 1904/05, 1905/06, 1906/07, 1907/08, 1908/09 sem. 1; Facultatea de Medicină a Universității din Graz: 1908/09 sem. 2; 14 oct. 1910 - Doctorat în Științe Medicale la Universitatea din Budapesta.

24. NEAGOȘ EMIL, greco-catolic, n. 20.08.1891, Deda, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Petru-medic, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1910/11, 1911/12.

25. NEAGOȘ SABIN, greco-catolic, n. 07.09.1888, Deda, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Petru-medic, studii universitare la Facultatea de Farmacie a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1910/11, 1911/12.

26. NICORA (NICOARĂ) EUGEN, ortodox, 06.01.1893, Petriș, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Grigore-preot, absolvent al Gimnaziului Reformat Târgu Mureș, Bursă „Emanuil Gojdu“, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1913/14, 1914/15; Facultatea de Medicină a Universității Regale Maghiare din Budapesta: 1915/16, 1916/17, 1917/18; 22.06.1918 - Doctorat în Științe Medicale.

27. NYAMER IOAN, greco-catolic, n. 1869, Apalina, comitatul Mureș -Turda, fiul lui Petru - agricultor, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1891/92.

28. ONIȚIU VIRGIL, ortodox, n. 6.02.1864, Reghin, comitatul Mureș -Turda, Bursă „Emanuil Gojdu“ și „Moga“, studii universitare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Viena: 1886/87, 1887/88, și Facultatea de Litere și Filosofie a Universității Regale Maghiare din Budapesta: 1888/89, 1889/90; 30.10.1891- Diploma de profesor.

29. POP VASILE, ortodox, n. 21.12.1892, Hodac, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Leon, absolvent al Gimnaziului Superior Reformat Târgu-Mureș, Bursă „Emanuil Gojdu“, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1913/14, 1914/14; Facultatea de Medicină a Universității Regale Maghiare Budapesta: 1915/16, 1916/17, 1917/18; 01.02.1918 - Doctorat în Științe Medicale.

30. POPESCU ILIE, ortodox, n. 1875, Vătava, comitatul Mureș -Turda, fiul lui Teodor - mare proprietar, Bursă „Emanuil Gojdu“, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1897/98, 1898/99, 1900/01; 17.06.1905 - Doctorat în Științe Politice.

31. POPESCU IOAN, greco-catolic, n. 19.04.1896, Reghin, comitatul Mureș - Turda, fiul lui Ioan - avocat, absolvent al Gimnaziului Superior Ortodox Brașov, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ Cluj: 1914/15, 1915/16, 1918/19.

32. POPESCU IOSIF, ortodox, n. 1864, Deda, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Ioan, preot, absolvent la Gimnaziul Superior Fundațional Năsăud, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj; 1884/85, 1885/86, 1886/87, 1887/83.

33. POPESCU SIMEON, ortodox, n. 06.08.1848, Râpa de Jos, comitatul Mureș-Turda, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Teologie a

Universității „Alma Lipsia“ din Leipzig: 1873/74, 1874/75, 1875/76, 1876/77.

34. POPU MIHAI, ortodox, n. Săcalu de Pădure, Mureș-Turda, fiul lui Petru -învățător,absolvent al Gimnaziului Superior Fundațional Năsău, Bursă „Emanuil Gojdu“ și „Fr. Iosif“, studii universitare Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1887/88, 1888/89, 1890/91, 1891/92, 1892/93; 20.02.1894 Doctorat în Științe de Medicină.

35. POPU OCTAVIAN, greco-catolic, n. 1862, Fărăgău, comitatul Cojocna, fiul lui Todor-preot, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1882/83 sem. 1.

36. POPU TRAIAN, greco-catolic, n. 15.02.1884, Rușii Munți, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Constantin-preot, absolvent al Gimnaziului Superior Fundațional Năsăud, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1903/04 sem. 2.

37. PRECUP EMIL, greco-catolic, n. 1880, Solovăstru, comitatul Mureș-Turda; 26.06.1912 - Doctorat în Științe Juridice la Universitatea „Fr. Iosif“ din Cluj.

38. RACOȚIAN LIVIUS, greco-catolic, n. 24.02.1899, Suseni, comitatul Mureș-Turda, susținător legal Ternoveanu Alexandru-protopop, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1918/19 sem. 2.

39. RACOȚIANU OCTAVIAN, n. Ibănești, comitatul Mureș-Turda, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității din Graz: 1897/98.

40. ROMAN IOAN, greco-catolic, n. 25.12.1821, Apalina, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Alexandru - profesor, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“, Cluj: 1912/13, 1913/14,1917/18 sem. 2.

41. ROMANȚIANU AUREL, greco-catolic, n. 28.10.1889, Petelea, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Ioan-preot, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Secția

de Silvicultură a Academiei de Minerit și Silvicultură din Schenmitz: 1910/11, 1911/12, 1912/13, 1914/15, 1917/18.

42. RUS ONISIE, greco-catolic, n. 11.12.1895, Fărăgău, comitatul Cojocna, fiul lui Onisie-agricultor, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1917/18, 1918/19.

43. SCEOPUL (ȘCHIOPUL) IOSIF IOAN, greco-catolic, n. 4 februarie 1876, Reghin, comitatul Mureș-Turda, fiul lui George - cancelar judecătoresc (decedat), absolvent al Gimnaziului Superior Ortodox Brașov, Bursă Societatea „Transilvania”, studii universitare la Politehnica din München: 1894/95, 1895/96, 1896/97, 1897/98 (?); Acad. de Drept Oradea: 1899/1900, 1900/01, 1901/02; Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1908/09.

44. SIACA IOAN, greco-catolic, n. Gurghiu, comitatul Mureș-Turda, studii universitare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1882/83 sem 2.

45. SOLOMON PETRU, n. 1842, Poarta, comitatul Mureș-Turda, studii universitare la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Praga (absolvent 1866).

46. ȘARA IOAN, greco-catolic, n. 27.11.1860, Gurghiu, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Nicolae-agricultor, absolvent al Gimnaziului Superior Greco-Catolic Beiuș, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1898/99.

47. TERNOVEANU BASILIUȘ, greco-catolic, n. 1861, Suseni, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Alexandru-preot, absolvent Gimnaziul Superior Greco-Catolic Blaj, studii universitare la Facultatea de Medicină a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1883/84, 1884/85.

48. TERNOVEANU EMIL, greco-catolic, n. 23.05.1875, Orșova, comitatul Mureș-Turda, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif” din Cluj: 1894/95 sem. 1; Facultatea de Medicină a Universității Regale Maghiare din Budapesta: 1894/95 sem. 2, 1895/96, 1896/97, 1897/98, 1898/99; 27.04.1901 Doctorat în Științe Medicale.

49. TRUȚA EUGEN, greco-catolic, n. 12.08.1879, Reghin, comitatul Mureș-Turda, fiul lui Dumitru, judecător, Bursă „Alexandru St. Șuluțiu“, studii universitare la Facultatea de Drept și Științe Politice a Universității „Fr. Iosif“ din Cluj: 1901/02, 1902/03, 1903/04; 26.06.1907-Doctorat în Științe Juridice.

50. VEȚIANU IULIU, ortodox, Hodac, comitatul Mureș-Turda, studii universitare la Politehnica din Graz: 1897/98.

NOTE:

1. Vezi **Reghinul Cultural. Studii și articole**, vol. I-IV, coordonat de Grigore Ploeșteanu și Marin Șara.

2. Lista celor 50 de studenți reghineni s-a întocmit în mare parte pe baza matricolelor de la universitățile menționate. Pentru detalii vezi Cornel Sigmirean, **Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă. Studenți români la Universități din Europa Centrală și de Vest**, lucrare în curs de apariție la Editura Presa Universitară Clujeană.

I.S.B.N. 973-0-02260-7

Coperta de Marin Șara

Apărut 2001

Lector: Dr. Grigore Ploeșteanu

Culegere și tehnoredactare Lucian Opriș

Copyright © Biblioteca municipală

„Petru Maior“ Reghin 2001

Tiparul executat sub comanda nr. 48/02.2001

la S.C. TOTAL PRINTEXIM S.R.L.

Reghin, România